

Η συνεισφορά του Γέρ. Γεωργίου Καψάνη εις τα κοινά του Αγ. Όρους (Γέροντας Ελισαίος, Καθηγούμενος Ι.Μ. Σίμωνος Πέτρας)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](http://www.pemptousia.gr)

Σεβασμιώτατε, αγαπητοί μου πατέρες και αγαπητοί μου αδελφοί του Μετοχίου αυτού της Ιεράς Μονής Γρηγορίου, αλλά και όσοι στο μνημόσυνο αυτό παρευρίσκεσθε για να τιμήσετε τον μακαριστό Γέροντα Γεώργιο.

Ο αγαπητός μου Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Γρηγορίου, Γέροντας Χριστοφόρος, με παρεκάλεσε και μου έκανε την ιδιαίτερη τιμή να με προσκαλέση στην ετήσιο Παννυχίδα του Γέροντος, ο οποίος «εν ουρανίοις θαλάμοις» περιπατών τώρα, είναι πλέον Πατήρ όλων μας. Ανήκει στην χορεία των Πατέρων του Αγίου Όρους, στην χορεία των Πατέρων, όπως είπε ο Σεβασμιώτατος. Είναι Πατήρ της Εκκλησίας.

Ευχαριστώ τον Σεβασμιώτατο και για την υποδοχή, για την αγάπη, για την

εμπιστοσύνη που μας έχει και γι' αυτή την συγκινητική συμμετοχή εδώ στο μνημόσυνο. Ασφαλώς η παρουσία του και τα εμπνευσμένα πάντοτε αυθόρμητα λόγια του μας χαροποιούν και μας ενισχύουν. Και επικαλούμαστε την ευλογία του για την ανάπαυσι της ψυχής του μακαριστού Γέροντος.

Σεβασμιώτατε, σήμερα τελούμε το ετήσιο μνημόσυνο του Γέροντος. Και, όπως λέμε στο Άγιον Όρος, αυτό το μνημόσυνο ονομάζεται Παννυχίδα. Παναγιορειτική συνήθεια είναι αυτή η Παννυχίδα, και τελείται επισήμως στα σαράντα και στο έτος για κάθε κεκοιμημένο μοναχό, αλλά και ανεπισήμως κάθε Σάββατο στο Κοιμητήριο για όλους τους πατέρας και για όλους τους Χριστιανούς. Είναι ωραιότατη ακολουθία, πολύ παρηγορητική και με επουράνια μηνύματα, σύνοψις της οποίας ήταν τα τροπάρια που ψάλαμε, τα Ευλογητάρια και το «Μετά πνευμάτων...».

Δεν θα ήταν υπερβολή, αδελφοί μου, να πούμε ότι ο μακαριστός Γέροντας ήταν «ο ποιμήν ο καλός» για όλους μας, εντός και εκτός του Αγίου Όρους, και «πάντες εις αυτόν, ως εις αρχέτυπον εικόνα βλέπουσι, και τα παρ' αυτού λεγόμενα και πραττόμενα, ως όρον και νόμον λογίζονται», όπως μας λέγει ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος (Λόγ. ΛΑ', Προς Ποιμένα, κγ'). Ήταν και ποιμήν και κυβερνήτης και διδάσκαλος και ιατρός, ώστε εμείς οι νοσούντες, οι άρρωστοι, και μόνον να τον βλέπαμε χαιρόμασταν. Και ίσως και τίποτε να μή μας πρόσφερε, μόνον η θέα του,

μόνον το πρόσωπό του, μας αρκούσε. Δεν λεγόταν ποιμήν, αλλά το αποδείκνυε. Και πως; Δι' αγάπης. Δι' αγάπην ο Κύριος εσταύρωται, λέγει η Γραφή (πρβλ. Ιω. ιε' 13). Αλλά όχι μόνο με την αγάπη, αλλά και με την νουθεσία, με τον λόγο, με την συγγραφή, με το παράδειγμα, την ταπείνωσι, την απάθεια, με την στρατηγική του, που εγνώριζε πολύ καλά την θέσι και την τάξι του καθενός, με το να προηγείται ο έτερος.

Τόσους μοναχούς έκανε, και πόσοι από αυτούς υπηρετούν με θυσία όχι μόνον το Άγιον Όρος αλλά και τις ανάγκες της Εκκλησίας! Και όπως, κατά θείαν συγκυρίαν, κατά την διάκρισι του Γέροντος, όπως είπε και ο Σεβασμιώτατος, και αυτό το Μετόχι έτσι λειτούργησε έδω. «Μή μακαρίσης», λέγει ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος, «αυτούς που προσφέρουν χρήματα, αλλά εκείνους που αφιερώνουν στον Χριστό λογικά πρόβατα» (ενθ' ανωτ., ...).

Ο λόγος του ήταν Χριστοκεντρικός, όπως γράφει στον Πρόλογο της νέας εκδόσεώς του το Μοναστήρι. Βοηθούσε τον ακροατή να αγαπήση τον Χριστό, να επιθυμήση την άσκησι και να θυσιάση τον εγωισμό του, να δείξη αγάπη, να κάνη το θέλημα του Θεού, να ενωθή με τον Θεό. Δεν έπαυε να τονίζει την αλήθεια ότι σκοπός της ζωής του ανθρώπου είναι η θέωσις. Με αφορμή τα εορτολογικά γεγονότα σχολίαζε πάντοτε τις εορτές στο Μοναστήρι και άλλου. Ο Γέροντας αγαπούσε επίσης απεριόριστα την Παναγία. Αυτό ζωγραφίζεται έντονα στις ομιλίες του. Τόνιζε ιδιαίτερα τον ρόλο της Παναγίας μας, της Υπεραγίας Θεοτόκου, στην Ενανθρώπησι του Χριστού, στην σωτηρία μας, στην άσκησι της κατά Χριστόν ζωής.

Όμως δεν πετούσε, όπως λέμε, στα σύννεφα. Όταν ωμιλούσε, είχε συναίσθησι και των προβλημάτων των ανθρώπων. Αναφερόταν σ' αυτά με σκοπό να βρουν οι άνθρωποι παρηγορία, να στηριχθούν στην πίστι και να τα αντιμετωπίσουν με προοπτική την σωτηρία. Στις ομιλίες του δεν ξεχνούσε τους προσκυνητάς που ήσαν παρόντες και τον άκουγαν στο Μοναστήρι ή κατά καιρούς επισκέπτονταν τα Μετόχια. Ο λόγος του απέβλεπε και στην δική τους ωφέλεια.

Η Ιερά Μονή Γρηγορίου

Προ παντός ο Γέροντας μιμούμενος τους Πατέρας, «την ακεραία πίστι και τα ευσεβή δόγματα» άφησε «πριν απ' όλα και πάνω απ' όλα, κληρονομία στα τέκνα του, ώστε όχι μόνο τα τέκνα του αλλά και τους εγγόνους του να οδηγήσει στον Κύριο διά της οδού της Ορθοδοξίας», όπως ακριβώς λέγει πάλι ο άγιος Ιωάννης, ο αγαπητός μας συγγραφέας της Κλίμακος (ενθ ανωτ., >ζ'). Και το δείχνουν αυτό οι «τελευταίες υποθήκες» του Γέροντος που περιέχονται στο περιοδικό της Μονής «Όσιος Γρηγόριος», όταν τις άφηνε σαν παρακαταθήκη στην Αδελφότητα. Άφησε την αγάπη εις αλλήλους, την αποδοχή του ενός απο τον άλλο, το ασκητικό φρόνημα το αγιορειτικό και την συγχωρητικότητα μεταξύ μας, που την ένιωθε και την θεωρούσε προϋπόθεσι ενώσεως με τον Θεό. «Δεν τα έχεις καλά με τον άλλο; Δεν θα δης Θεό». Αλλά, κυρίως, άφησε παρακαταθήκη, όπως είπαμε, την ακεραία πίστι και την ενότητα.

Δρυς, λοιπόν, της Ορθοδοξίας, μπορεί να χαρακτηρισθή ο Γέροντας, στον ίσκιο της οποίας πολλοί αναπαύθηκαν και ξεκουράστηκαν, οι απανταχού της Οικουμένης Ορθόδοξοι, και όχι μόνον. «Πηγή ύδατος αλλομένου εις ζωήν αιώνιον» (Ιω. δ' 14), από την οποία όποιος έπινε ξεδιψούσε και, όπως η Σαμαρείτις, δεν διψούσε πλέον. Ρους αρωματοφόρος ήταν ο νους του, και είλκυε με την ευωδία του τους πλησιάζοντας, όχι μόνον διότι ευωδίαζαν τα λόγια του που ήσαν γλυκύτερα και

από το μέλι, αλλά και διότι η προσφορά τους ήταν ευγενής και θεραπευτική. Δεν ωνείδιζε ούτε επενέβαινε βία, αλλά νουθετούσε. Εφήρμοζε το του αγίου Χρυσοστόμου που έλεγε: «Πρόσελθε εκείνω (τω σφάλλοντι και αμαρτάνοντι) και ειπέ μικρόν εγκώμιον του αδελφού, από των άλλων ων έχει πλεονεκτημάτων αυτό συν-τιθείς... ανάμιξον εγκώμιον τοίς ελέγχους» (Εις την Α΄ Κορινθ. PG 61, 379). Διότι κάτι καλό θα έχη, δεν μπορεί να είναι όλα κακά στον άλλον. «Ανάμιξον εγκώμιον τοίς ελέγχους», να αναμειγνύης το εγκώμιο με τους ελέγχους. Έτσι και ο έλεγχος του Γέροντα γινόταν ευπρόσδεκτος με το εγκώμιο, αλλά αυτό δεν τους έκανε να επαναπαύωνται, διότι έβλεπαν τα δικά τους σφάλματα.

Όλοι πήραμε ευλογία από τα χέρια του, όλοι καθήσαμε στα πόδια του να ακούσωμε ψυχωφελή, όλοι δοκιμάσαμε τον γλυκύ και στερρό άρτο της διδασκαλίας του, όλοι σκύψαμε και ήπιαμε από τα καθαρά νάματα της πίστεώς μας, επίσκοποι, ιερείς, μοναχοί, μοναχές, λαϊκοί, πιστοί, ουδέτεροι, ετερόδοξοι, ετερόθρησκοι, και οι πάντες στο Όρος, κοινοβιάτες, σκητιώτες, κελλιώτες, ερημίτες, όλοι απολάμβαναν της αγάπης του καλού του λόγου και της ακριβείας του, όλο το Αγιώνυμον Όρος, και ιδιαίτερα τα διοικητικά του όργανα, δηλαδή η Ιερά Κοινότης, οι μεγάλες Συνάξεις των ηγουμένων και των αντιπροσώπων. Όλοι αυτοί απήλαυσαν από τον λόγο του και το παράδειγμά του.

Εμείς (κάνω μία παρένθεσι) που ήμασταν μικρότεροι και τον είχαμε δάσκαλο στο Πανεπιστήμιο, τον ακούγαμε και εκεί. Το γραφείο του στο Πανεπιστήμιο ήταν πάντα ανοικτό για μας. Και φυσικά μερικοί από μας με τον Γέροντα Αιμιλιανό πήγαμε στο Άγιον Όρος. Πήγαμε, αλλά μέσα μας ήταν σαν να τον περιμέναμε στο Άγιον Όρος. Και όταν ήταν στο μοναστήρι του Αρμά, όταν πρωτοπήγε εκεί στον Δεσπότη Νικόλαο – είχε γίνει Ιερομόναχος και ανέλαβαν εκείνο το μοναστήρι με μερικούς μοναχούς- τον επισκέφθηκε ο Γέροντας ο δικός μας το 1974 και τον ρώτησε ο Γέροντας Γεώργιος: “Τί να κάνω Γέροντα; Πολλά προβλήματα έχει η Εκκλησία εδώ. Να πάμε στο Άγιον Όρος;”. Του απήντησε ο Γέροντας Αιμιλιανός: “Έχετε κάποια δυσκολία;”. Του λέει: “Όχι”. “Έ, τότε, ας το αφήσωμε λίγο”. Αλλά μετά προέκυψε δυσκολία. Ήταν τότε μία περίοδος δύσκολη, ας την πούμε έτσι, και ταραχώδης. Και ήρθαν στο Άγιον Όρος -οι παλαιότεροι πατέρες οι Γρηγοριάτες τα θυμούνται αυτά- και εμείς τους φιλοξενήσαμε και τους κάναμε τυπικά μοναχούς της Σιμωνόπετρας για δεκατρείς ημέρες. Είκοσι Ιουλίου με το νέο ήρθαν στο Άγιον Όρος, είκοσι Ιουλίου με το παλιό πήγαν στην Μονή Γρηγορίου. Έ, τότε ήταν μεγάλη η χαρά μας. Ξαναθυμηθήκαμε όλα τα παλιά μας και όλη αυτή την διαδρομή που είχαμε κάνει στο Πανεπιστήμιο, που τον είχαμε τότε και σαν δάσκαλό μας αλλά και σαν ένα φίλο μας, ο οποίος μας φρόντιζε και πνευματικά και πρακτικά.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Προικοννήσου κ. Ιωσήφ είπε στο σαρανταήμερο

μνημόσυνο, το περασμένο έτος δηλαδή, ότι το Άγιον Όρος βρήκε στο πρόσωπο του Γέροντα μία μεγάλη Οικουμενική προσωπικότητα, η οποία ελάμπρυνε το αθωνικό όνομα. Έξ άλλου ο Οικουμενικός Πατριάρχης μας αλλά και η Ιερά Κοινότης του εξέφρασαν την ευαρέσκειά τους για την προσφορά του στην Εκκλησία και την αθωνική πολιτεία. Και διετράνωσε η Ι. Κοινότης την «ιστορικήν συμβολήν» του Γέροντος «εις την γενομένην ανανέωσιν του καθ' ημάς αγιορειτικού μοναχισμού», ως Πατρός της Ι. Μονής Γρηγορίου, «ομού μετά της πολυτίμου συμμετοχής και συνεισφοράς εις τα κοινά του Ιερού ημών Τόπου, τον οποίον εγκαρδίως ηγαπήσατε» -πολύ αγαπούσε ο Γέροντας την Παναγία και το Άγιον Όρος- «και επαξίως μετά πιστότητος πολλάκις εξεπροσωπήσατε εις αναληφθείσας αποστολάς της Ιεράς ημών Κοινότητος». Είχαμε την ευλογία σε πολλές επιτροπές να συμμετέχουμε, να πάμε μαζί, να μιλάμε, να κουβεντιάζουμε, να αναφερόμαστε στα διάφορα προβλήματα. «Η όλη πορεία», γράφει η Ι. Κοινότης, «της πολυετούς και ευκάρπου Υμών Καθηγουμενίας, στοιχούσα εις το παράδειγμα αιμνήστων προκατόχων Υμών, απέδειξεν έτι άπαξ ότι έργον των υπευθύνων εκκλησιαστικών προσώπων είναι η φιλόθεος διακονία, εν πνεύματι πραότητος και αγάπης, με αίσθησιν πατρικής ευθύνης, με υπομονήν και καρτερίαν εις τας ποικίλας δοκιμασίας».

Θα σας παρουσιάσω λοιπόν, μια και πολλά γράφτηκαν για τον Γέροντα, αφιερώματα, περιοδικά επιμνημόσυνα, φιλολογικά και θεολογικά, για να προσφέρω, ας μου επιτραπή να το πω, κάτι φρέσκο -παλιό μέν αλλά φρέσκο, γιατί τώρα πρώτη φορά λέγεται- μία ανθολογία των παρεμβάσεών του, ιδιαίτερα στις Συνάξεις του Αγίου Όρους, που καταδεικνύουν την συμμετοχή και συνεισφορά του Γέροντος Γεωργίου στα κοινά του Αγίου Όρους.

Ήταν Μάρτιος του 1976 (10-3-1976), και έπρεπε τότε να ληφθούν κάποια μέτρα, επειδή επισκεπτόταν πολύς κόσμος το Άγιον Όρος και αναπτύχθηκε ένα ραγδαίο τουριστικό ρεύμα, το οποίο πήγαινε να αλλοιώση το Άγιον Όρος. Η παρέμβασις του Γέροντος ήταν καίρια, για να προστατευθή το Άγιον Όρος. Διαβάζω, τι είπε τότε: «Σήμερα, πατέρες μου, ο κατ' εξοχήν πλούτος του Αγίου Όρους είναι ο ησυχαστικός και άγιος αυτού χαρακτήρας. Εις περίπτωσιν δε κατά την οποίαν θα αφεθούν ελεύθεραι αι Μοναί ως προς την διάνοξιν των δρόμων και τον τουρισμόν, δεν είναι δυνατόν να εμποδίση κανείς κανένα να προεκτείνη τας οδούς μέχρι της ερήμου του Αγίου Όρους, με αποτέλεσμα την καταστροφήν και αλλοίωσιν του πνευματικού χαρακτήρος του Ιερού ημών Τόπου». Την ίδια ευαισθησία -τα θυμάμαι αυτά, όπως τα ζούσαμε τότε- είχε ο Γέροντας για την προστασία του περιβάλλοντος, για τα δάση μας, που είναι ένας άλλος πλούτος, πλούτος ζωτικός αλλά και πλούτος ησυχίας. Και η συμμετοχή του και εκεί ήταν άμεση, για να κρατήσουμε ακριβώς το μέτρο σ' όλη αυτή την εισβολή του πολιτισμού στο Άγιον

Όρος.

Αυτή λοιπόν ήταν, όπως θα λέγαμε, μία εποχή δύσκολη και για μας τότε, γιατί πρώτοι-πρώτοι πηγαίναμε στο Άγιον Όρος. Μας είπε μάλιστα ένας διοικητής του Αγίου Όρους -εμείς ήμασταν πολύ νεαροί, 20-22 χρονών- “Μα ποιοί είστε εσείς που ήλθατε να διοικήσετε το Άγιον Όρος;”. “Εμείς”, είπαμε, “ακολουθούμε τους Γεροντάδες μας”. “Μα”, λέει, “εσείς δεν ξέρετε ούτε τους διαδρόμους των Μονών σας. Πως είναι δυνατόν;”. Είπαμε: “Θα τους μάθουμε, γιατί έχουμε και αγάπη για το Άγιον Όρος και ενθουσιασμό”. Και φυσικά έτσι ακριβώς συνέβη με την βοήθεια των Γερόντων μας, και εν προκειμένω και με την βοήθεια του Γέροντος Γεωργίου.

(συνεχίζεται)